

Віктор Іванович Тробюк,

кандидат психологічних наук, професор кафедри особистої безпеки
Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана
Хмельницького, м. Хмельницький

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИКЛАДАННЯ ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ В ПІДРОЗДІЛАХ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ

У статті розглянуто процес викладання вогневої підготовки в підрозділах Державної прикордонної служби України. Проведений теоретичний аналіз наукових праць який показав що викладання вогневої підготовки з персоналом Державної прикордонної служби України в умовах війни та бойових дій, потребує розробки методичних рекомендацій для підвищення ефективності цього процесу. Охарактеризовано поняття «Вогнева підготовка», «Методичні рекомендації викладання вогневої підготовки». Значна увага приділена педагогічним технологіям, їх особливостям і можливостям використання. Окреслено методичні рекомендації, які забезпечують ефективність викладання вогневої підготовки.

Ключові слова: методичні рекомендації, вогнева підготовка, професійна підготовка, майбутні офіцери - прикордонники.

Постановка проблеми у загальному вигляді. За сучасних умов неспокійної обстановки, коли війною охоплено значну територію Донбасу, персонал Державної прикордонної служби України (далі – ДПСУ), зіткнувся з новою проблемою в охороні ділянки відповідальності. яка на відміну від стандартних умов, відбувається в стані бойових дій в рамках проведення заходів антитерористичної операції (далі – АТО). А це, в свою чергу, вимагає вдосконалення системи професійної підготовки персоналу в напрямку вогневої підготовки.

Тому, для забезпечення професійної готовності персоналу ДПСУ, було проведено дослідження та розроблено методичні рекомендації для викладачів з метою формування у персоналу знань, умінь та практичних навичок необхідних

для виконання завдань в зоні антитерористичної операції та правильного вибору та якісного застосування методів, прийомів та інструментів викладачами Національної академії Державної прикордонної служби України (далі – НАДПСУ), командирами структурних підрозділів ДПСУ під час проведення занять з вогневої підготовки. В цьому і полягає актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми та на які опирається автор. Аналіз наукових праць [6–9] свідчить про те, що проблема якісного викладання вогневої підготовки з персоналом ДПСУ так і персоналом збройних сил та інших військових формувань та силових структур в умовах мирного часу займає важливе місце в педагогічній науці. Проте викладання вогневої підготовки з персоналом ДПСУ в умовах війни та бойових дій потребує розробки методичних рекомендацій для підвищення ефективності цього процесу.

Мета статті є дослідити процес викладання вогневої підготовки персоналу ДПСУ, а також окреслити методичні рекомендації, які забезпечують ефективність цього процесу в умовах сьогодення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Засвоєння постійно зростаючого обсягу знань, викликано розвитком сучасної військової техніки та озброєння, які поступають в частини та підрозділи ДПСУ [2], умов які диктує нам ситуація на Сході держави [1], та завдань які ставить президент перед нашим відомством [3; 5] зумовлює необхідність постійного вдосконалювати методики викладання вогневої підготовки, вимагає від командирів підрозділів, викладачів творчого підходу до проведення кожного заняття, формування у тих, хто навчається морально-психологічної готовності до подолання труднощів у навчанні та під час викладання службово-бойових завдань.

У зв'язку з анексією Криму, подіями, що відбуваються останнім часом на сході України, українське суспільство, керівництво держави ставить перед ДПСУ особливо відповідальні завдання. У цьому контексті Президент України Петро Порошенко чітко висловив, яким має бути сучасний прикордонник. Він

має першим зустріти ворога та стримати просування ворожих військ, щоб забезпечити розгортання наших сил.

Професорсько-викладацький склад академії докладає максимум зусиль, щоб дати курсантам достатньо знань і навиків для ефективного несення служби в умовах, що склалися.

Постає питання: Як повинен виглядати наш нинішній випускник?

Із завдань голови ДПСУ наш випускник повинен:

водити БТР;

повною мірою вміти застосовувати штатну зброю та спец засобами; стріляти з усіх видів стрілецької зброї;

розбиратися та вміло застосовувати групову зброю;

приводити до бою та вести вогонь з озброєння БТР;

вміти використовувати протитанкові та проти повірені переносні комплекси, зенітні установки малого калібру;

забезпечити корегування артилерійського вогню;

керувати вогнем мінометів та гармат малого калібру;

вміти навчати свої підлеглих застосовувати та використовувати вище зазначені види озброєння.

Нажаль аналіз методичних рекомендацій, курсів стрільб, настанов стрільб показав, що не за всіма пунктами можливе навчання, тому на теперішній час стоїть питання про внесення змін в методиці навчання персоналу з вогневої підготовки.

Опанування методикою вогневої підготовки та постійні її вдосконалення – одна з найголовніших задач в справі підвищення вогневої майстерності персоналу ДПСУ.

Також перед науково – педагогічним складом НАДПСУ постає питання впровадити сучасні підходи підготовки персоналу з нарощенням практичної складової з урахуванням досвіду бойового застосування прикордонних підрозділів в зоні АТО з метою подальшого інтегрування у загальнодержавну

систему підготовки фахівців правоохоронних органів і військових формувань.

Зокрема:

продовжити удосконалення системи підготовки оперативно-бойових прикордонних комендатур, резервів і мобільних сил з метою забезпечення їх готовності до дій в умовах різкої зміни обстановки, протидії незаконній діяльності на державному кордоні військових груп та незаконних збройних формувань;

підвищити рівень практичної підготовки курсантів, який дасть змогу якісно та ефективно виконувати завдання у разі різкої зміни обстановки, проведення спільних оперативно-профілактичних заходів, участі у ліквідації локальних конфліктів і нестандартних ситуацій на державному кордоні.

впровадити в навчальний процес вивчення питань функціонування органів і підрозділів ДПСУ в умовах їх бойового застосування;

взяти участь у спільних заходах оперативної підготовки Збройних Сил України з питань участі ДПСУ в заходах територіальної оборони держави;

систематизувати та узагальнити позитивний досвід оперативно-службової діяльності органів і підрозділів ДПСУ в умовах їх бойового застосування й використовувати цей досвід під час підготовки персоналу;

планомірно наростити та вдосконалити навчально-матеріальну базу в органах охорони державного кордону, Національній академії ДПСУ та навчальних центрах відповідно до сучасних вимог.

Щоб готувати фахівців відповідно викликам сьогодення, слід переорієнтувала свою освітню діяльність. Необхідно внести зміни в програми підготовки курсантів враховуючи все, з чим зіткнулися прикордонники, Збройні сили та інші військові формування. Слід впровадити в навчальний процес вивчення та практичне застосування тих видів озброєння та техніки, які застосовуються в АТО.

Перед тим як розглянути безпосередньо методичні рекомендації з викладання вогневої підготовки слід зазначити що на думку Полторака С. Т., Ємчука О. І. вогнева підготовка є однією з основних дисциплін у загальній сис-

темі навчання та виховання слухачів вищи військових навчальних закладів (далі – ВВНЗ). Її мета – виховувати у майбутніх слухачів високі морально-бойові та професіональні якості, впевненість в своїй зброї, підготувати слухача, який твердо знає озброєння бойових машин та стрілецької зброї, правила їх експлуатації та застосовування в бойовій обстановці, який вміє готувати озброєння до стрільби та впевнено вражати цілі, методично правильно навчати підлеглих по вогневій підготовці.

Вогнева підготовка є складовою частиною навчально-виховного процесу в ВВНЗ. Це значить, що всі вогневі тренування та стрільби, заняття з підготовки озброєння до стрільби та інші, які проводяться в полі, повинні максимально наближатися до дійсної бойової обстановки і проводитися в різних погодних умовах та часі, з повною напругою сил слухачів.

Вимоги підвищення польової виучки повинні відповідати і всі класні заняття по вогневій підготовці. Так, навчання бойових характеристик озброєння обов'язково слід ув'язувати з можливими рубежами відкриття вогню та реальними відстанями дійсного вогню по різним цілям, вражаючих дією боеприпасів, темпом наступу, можливостями по боротьбі з найбільш характерними цілями в різних видах бойових дій при їх відповідному вогню. На всіх заняттях, незалежно від відведеного на них часу та умов проведення, потрібно навчити перш за все тому, що необхідно майбутнім слухачам для їх практичної діяльності у підрозділах.

Методичні рекомендації – це вид навчально-методичного забезпечення, в якому даються конкретні поради щодо організації навчально-виховного процесу, навчального заняття, виховного заходу або ж вирішення тієї чи іншої педагогічної проблеми [9]. У нашому випадку Методичні рекомендації щодо викладання вогневої підготовки містять конкретні поради щодо організації навчально-виховного процесу в НАДПСУ з метою якісної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виконання службових та бойових завдань.

Методичні рекомендації розраховані на викладачів НАДПСУ та навчальних центрів ДПСУ, які безпосередньо навчають курсантів-прикордонників, командирів структурних підрозділів ДПСУ персонал яких приймає участь в заходах АТО.

Метою Методичних рекомендацій є забезпечення ефективності навчально-виховного процесу в НАДПСУ в напрямку підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виконання завдань за призначенням. Завданнями Методичних рекомендацій щодо викладання вогневої підготовки є наступні:

активізація навчальної роботи майбутніх-офіцерів;

сприяння розвитку творчого відношення до навчальної діяльності;

формування вмінь та навичок, необхідних для виконання завдань, пов'язаних з використанням зброї;

забезпечення ефективності організації практичних занять та тактико – спеціальної підготовки;

керування пізнавальною діяльністю майбутніх-офіцерів;

формування мотивації до вивчення вогневої підготовки;

забезпечення міжпредметних зв'язків під час навчально-виховного процесу в НАДПСУ.

Аналіз наукової літератури [6–9], опитування викладачів НАДПСУ, досвід учасників АТО, власний педагогічний досвід дозволили нам виокремити та деталізувати методичні рекомендації щодо викладання вогневої підготовки. Зважаючи на той факт, що методичні рекомендації мають бути зручними у використанні, ми їх розбили на три групи: рекомендації щодо підготовки науково – педагогічного складу; рекомендації щодо підготовки персоналу; рекомендації щодо підтримання міжпредметних зв'язків під час викладання вогневої підготовки.

До першої групи належать рекомендації, що пов'язані з підготовкою науково – педагогічного складу НАДПСУ, а саме:

по приведенню до бою та веденню вогню з озброєння бронетранспортерів (БТР),

вивченню протитанкових та протиповітряних переносних комплексів, зенітних установок малого калібру;

набуттю навиків у корегуванні артилерійського вогню та вогнем мінометів та гармат малого калібру.

Друга група пов'язана з рекомендаціями щодо підготовки персоналу ДПСУ, а саме:

рекомендації щодо вивчення теоретичної бази:

методика вивчення призначення, бойових властивостей зброї;

методика навчання розбирання та збирання зброї;

методика вивчення призначення, будови частин та механізмів зброї;

методика вивчення роботи частин та механізмів зброї;

методика вивчення затримок, що з'являються при стрільбі, та способи їх усунення;

методика навчання чистки та змащування зброї;

методика вивчення матеріальної частини нічних стрілецьких прицілів;

методика вивчення матеріальної частини ручних гранат;

методика вивчення основних положень внутрішньої та зовнішньої балістики;

методика вивчення правил стрільби з бойових машин, стрілецької зброї та гранатометів;

методика вивчення протитанкових та протиповітряних переносних комплексів, зенітних установок малого калібру;

методика вивчення основ корегування артилерійського вогню та вогню мінометів та гармат малого калібру;

методика проведення занять по ефективності стрільби;

методика вивчення правил стрільби зі стрілецької зброї.

Рекомендації щодо викладання практичних занять:

методика проведення стрілецьких тренувань;

методика навчання прийомів стрільби при діях в пішому порядку;

методика навчання прийомам стрільби вночі;

методика проведення стрільб з ПМ в тирі;

методика проведення стрільб із бойового гранатометання;

методика проведення стрільб з групової зброї;

методика проведення стрільб з озброєння БТР;

методика проведення стрільб з протитанкових та протиповітряних переносних комплексів (з використанням сучасних тренажерів), зенітних установок малого калібру;

методика проведення занять з управління вогнем, корегуванням артилерійського вогню та вогню мінометів та гармат малого калібру.

Рекомендації щодо проведення тактико – спеціальних занять:

методика проведення інструкторсько – методичних занять;

методика проведення тактико – спеціальної підготовки.

Третя пов'язана з рекомендаціями щодо підтримання міжпредметніх зв'язків під час викладання вогневої підготовки. Реалізація принципу підтримання міжпредметніх зв'язків під час викладання вогневої підготовки відбувається між кафедрами: тактика загальновійськових дисциплін, тактика управління прикордонними підрозділами, тактика прикордонної служби, особистої безпеки та ін.

Висновки дослідження перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, ситуація яка склалась на теперішній день в Державі вимагає нових підходів щодо підготовки персоналу ДПСУ тому методичні рекомендації розроблені нами, щодо викладання вогневої підготовки, містять конкретні поради щодо організації навчально-виховного процесу в НАДПСУ з метою якісної підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виконання службових та бойових завдань, вони розраховані на викладачів НАДПСУ та навчальні центрів ДПСУ, які безпосередньо навчають персонал та командирів структурних підрозділів ДПСУ персонал яких приймає участь в заходах АТО. В подальшому планується розробити спеціальні завдання для вдосконалення системи підготовки персоналу ДПСУ.

Список використаної літератури

1. Бойко, О. І. Між полігонами та аудиторіями / О. І. Бойко// Прикордонник України. – Київ, 2015. – № 5(5451). – С. 4.
2. Бойко, О. І. Загартовані в полях / О. І. Бойко// Прикордонник України. – Київ, 2015. – № 5(5451). – С. 5.
3. Бойко, О. І. Без сильної прикордонної служби, не може бути незалежної, сильної, суверенної держави України / О. І. Бойко// Прикордонник України. – Київ, 2015. – № 10(5456). – С. 1.
4. Галуша, А. В. Міжпредметні зв'язки як чинник оптимізації процесу навчання / А. В. Галуша // Матеріали Інтернет конференції «Науковий потенціал України 2007», (27-29 березня 2007року) – Режим доступу : <http://intkonf.org/galusha-av-mizhpredmetni-zvyazki-yak-chinnik-optimizatsiyi-protsesu-navchannya/>
5. Герасимків, А. І. Боронитимемо країну до останньої гривні, до останнього патрону, до останньої краплі крові / А. І. Герасимків // Прикордонник України. – Київ, 2015. – №7(5453). – С. 4 – 5.
6. Збаравська, Л. Ю. Міжпредметні зв'язки як чинники оптимізації процесу навчання курсу фізики в аграрно-технічному навчальному закладі / Л. Ю. Збаравська, С. Б. Слободян // Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2012. – № 18. – Режим доступу : http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/znpkr_ped/2012_18/r2/p2_4.pdf. – (Серія «Педагогіка»).
7. Семко, Л. П. Міжпредметні зв'язки на уроках інформатики: їх види і функції / Самойленко Н., Семко Л. // Наукові записки. – Кіровоград : РВВ КДПУ ім. В. Вінниченка, 2012. – Випуск 108. Частина 2. – С. 108–113 – (Серія «Педагогічні науки»).
8. Стрільченко, Є. В. Забезпечення режиму державного кордону в сучасних умовах / Є. В. Стрільченко // Публічне право. Науково-практичний юридичний журнал. – Ужгород, 2011. – № 3. – С. 308–312.
9. Чайка, В. М. Основи дидактики : навч. посіб. / В. М. Чайка. – К. : Академвидав, 2011. - 238 с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Гриньков В. В.

Стаття надійшла до редакції 7.08.2015

Тробюк В. И. методические рекомендации по преподаванию огневой подготовки в подразделениях Государственной пограничной службы Украины

В статье рассмотрен процесс преподавания огневой подготовки в подразделениях Государственной пограничной службы Украины. Проведенный теоретический анализ научных трудов, который показал, что преподавание огневой подготовки с персоналом Государственной пограничной службы Украины в условиях войны и боевых действий требует разработки методических рекомендаций по повышению эффективности этого процесса. Охарактеризованы понятия «Огневая подготовка», «Методические рекомендации преподавания огневой подготовки». Значительное внимание уделено педагогическим технологиям, их особенностям и возможностям использования. Определены методические рекомендации, которые обеспечивают эффективность преподавания огневой подготовки.

Ключевые слова: методические рекомендации, огневая подготовка, профессиональная подготовка, будущие офицеры - пограничники.

Trobyuk V. I. Guidelines for teaching fire training units in the State Border Service of Ukraine

In the article the process of teaching fire training in the departments of the State Border Service of Ukraine. The theoretical analysis of scientific papers which showed that teaching fire training with the staff of the State Border Service of Ukraine in conditions of war and hostilities requires the development of guidelines for improving the efficiency of the process. Characterized the term "fire training", "Guidelines teaching fire training." Much attention is paid to teaching technologies, their features and possibilities of use. Formed requirements for a graduate of the National Academy of State Border Service of Ukraine, namely it should: that any drive machinery that is in the armed State Border Service of Ukraine; fully able to use standard weapons and special means; shoot with all types of small arms; understand and skillfully use weapons group, lead to war and to fire from armored weapons; be able to use anti-tank and against attorneys portable systems, anti-aircraft installation of small caliber; ensure the correction of artillery fire; manage fire mortars and small caliber guns, able to teach their subordinates to apply and use the above mentioned types of weapons. Also outlined training approaches of increasing practical component of the experience of combat use of units in the border zone Antiterrorist operation to further integration of the national system for training of law enforcement officials and military formations. In particular: improved operational and combat training of border commandant offices, and mobile reserve forces to ensure their readiness to react to a sudden change of environment, combating illegal activities on the state border military groups and illegal armed groups; recommendations worked out practical training of cadets; worked out a plan of joint activities of operational preparation of the Armed Forces of Ukraine for participation in the activities of the State Border Service of Ukraine territorial defense of the state, organize and summarize the positive experience of operational activity and units of the State Border Service of Ukraine in terms of their combat use

and use the experience during training. Outlined guidelines that ensure the effectiveness of teaching fire training. We have separated the three main groups of guidelines, advice on training scientific - teaching staff; recommendations for training; recommendations for maintaining inter-subject relations in teaching fire training. Future plans to develop special tasks for the improvement of training of the State Border Service of Ukraine.

Keywords: *guidelines, fire training, training, future officers - border guards.*